SABIEDRISKO PAKALPOJUMU REGULĒŠANAS KOMISIJA
Ūnijas iela 45, Rīga, LV-1039 │ tālrunis 67097200 │ e-pasts sprk@sprk.gov.lv

PADOMES LĒMUMS

Rīgā

22.06.2023. Nr. 71

(prot. Nr.25, 4.p)

Par kapitāla atdeves likmi elektronisko sakaru nozarē

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators), pamatojoties uz likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 9.panta otro daļu un Elektronisko sakaru likuma 9.panta otro daļu, savas kompetences ietvaros patstāvīgi pieņem lēmumus un izdod administratīvos aktus, kas ir saistoši konkrētiem elektronisko sakaru komersantiem un galalietotājiem.

Regulators konstatē un secina

1. Elektronisko sakaru likuma 84.panta trešā daļa noteic, ka Regulators nosaka metodiku pietiekamas vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības pakalpojumu cenu starpības aprēķināšanai.
2. Saskaņā ar Regulatora 2022.gada 15.septembra lēmuma Nr.1/25 "Pietiekamas cenu starpības aprēķināšanas metodika elektronisko sakaru nozarē" (turpmāk – Metodika) 1.2.apakšpunktā noteikto Regulators aprēķina, vai regulētā komersanta[1] vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības pakalpojumu cenu starpība (turpmāk – Cenu starpība) ir pietiekama. Lai Regulators varētu veikt minēto aprēķinu, nepieciešams aprēķināt arī kapitāla atdeves likmi.
3. Saskaņā ar Metodikas 40.punktu Regulators izmanto vidējo svērto kapitāla atdeves likmi, lai aprēķinātu modelētā komersanta[2] elektronisko sakaru tīkla kapitālizdevumus un lai diskontētu un sadalītu vienreizējos vairumtirdzniecības ieguldījumus un mazumtirdzniecības cenu sastāvdaļas pa gadiem vidējā elektronisko sakaru pakalpojuma līguma ilguma periodā.
4. Savukārt Elektronisko sakaru likuma 84.panta septītā daļa noteic, ka Regulators nosaka izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

[1] Saskaņā ar Metodikas 1.1.apakšpunktu regulētais komersants ir elektronisko sakaru komersants, kuram noteikta būtiska ietekme tirgū un tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistība par pietiekamu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības pakalpojumu cenu starpību.

[2] Saskaņā ar Metodikas 2.7.apakšpunktu modelētais komersants ir Regulatora modelēts elektronisko sakaru komersants, kas nav regulētais komersants, kuram Regulators, izmantojot REO metodi, aprēķina starpību starp modelētā komersanta ieņēmumiem no mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanas un saistītajām izmaksām par regulēto vairumtirdzniecības pakalpojumu, lai noteiktu, vai šī starpība sedz modelētā komersanta pakārtotās izmaksas, ieskaitot konkurētspējīgu kapitāla atdevi.

5. Attiecīgi saskaņā ar Regulatora 2022.gada 4.augusta lēmuma Nr.1/7 "Tarifu aprēķināšanas un izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodika elektronisko sakaru nozarē" 1.3.apakšpunktu un 25.punktu Regulatora aprēķinātā kapitāla atdeves likme tiks piemērota, lai elektronisko sakaru komersants (turpmāk – komersants) ar būtisku ietekmi tirgū aprēķinātu kapitāla finansēšanas izmaksas, kuras jāiekļauj arī Regulatoram iesniedzamajā ziņojumā par izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas atbilstību izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmai.
6. Atbilstoši Metodikas 39.punktam Regulators kapitāla atdeves likmi aprēķina pirmsnodokļu, nominālā izteiksmē saskaņā ar formulu:

$$\mathrm{WACC} = \frac{\mathrm{E}}{(\mathrm{E+D})} \times (\mathrm{RFR} + \beta_e \times \mathrm{ERP}) \times \frac{1}{(1-\mathrm{t})} + \frac{\mathrm{D}}{(\mathrm{E+D})} \times (\mathrm{RFR} + \mathrm{DP}),$$

kur WACC – kapitāla atdeves likme;
E/(E+D) – pašu kapitāla īpatsvars kopējā kapitālā;
RFR – bezriska likme;
β_e – pašu kapitāla beta koeficients;
ERP – tirgus riska piemaksa;
t – uzņēmumu ienākuma nodokļa likme;
D/(E+D) – aizņemtā kapitāla īpatsvars kopējā kapitālā;
DP – aizņemšanās riska piemaksa.

7. Tāpat Metodikas 39.punkts noteic, ka Regulators, aprēķinot kapitāla atdeves likmi, ievēro Eiropas Elektronisko sakaru regulējošās iestādes (turpmāk – BEREC) publicēto ziņojumu par kapitāla atdeves likmes parametru aprēķiniem (turpmāk – Ziņojums).
8. BEREC 2022.gada Ziņojums publicēts tīmekļvietnē *berec.europa.eu* 2022.gada 14.jūnijā[3].
9. Atbilstoši Ziņojuma 2.tabulā "Valstu ekonomiskie faktori un bezriska likmes" publicētajam Latvijā piemērojamā bezriska likme (RFR) ir 0,40%.
10. Aizņemšanās riska piemaksu BEREC rekomendē izvēlēties no Ziņojuma 4.tabulas "Aizņemšanās riska piemaksa un aizņemtā kapitāla atdeves likme" kā aprēķināto aizņemšanās riska piemaksu atbilstošam salīdzināmam komersantam. Tomēr, ņemot vērā, ka kapitāla atdeves likme tiek aprēķināta elektronisko sakaru nozarei kopumā, nevis konkrētam komersantam, Regulatora ieskatā, ir pamatoti izmantot visu izlasē iekļauto komersantu aritmētisko vidējo aizņemšanās riska piemaksu. Tādējādi, izmantojot Ziņojuma 4.tabulā publicēto informāciju, aizņemšanās riska piemaksa (DP) ir 131 bāzes punkts jeb, izsakot procentos, 1,31%.
11. Pašu kapitāla beta koeficientu BEREC rekomendē izvēlēties no Ziņojuma 6.tabulas "BEREC salīdzināmo komersantu grupa – pašu kapitāla beta, aizņemtā kapitāla īpatsvars, aktīvu beta" kā atbilstoša salīdzināmā komersanta aprēķināto beta koeficientu. Ņemot vērā, ka kapitāla atdeves likme tiek aprēķināta elektronisko sakaru nozarei kopumā, nevis konkrētam komersantam, Regulatora ieskatā, ir pamatoti izmantot izlasē iekļauto komersantu beta koeficientu vidējo vērtību. Lai iegūtu korekti aprēķinātu pašu kapitāla beta koeficienta vērtību, tiek izmantota aritmētiskā vidējā aktīvu beta koeficienta vērtība, pārrēķinot to pašu kapitāla beta koeficientā ar pārveidotu Ziņojuma 5.5.sadaļā publicētu formulu:

$$\beta_e = \frac{\beta_a}{(1-g)} - \beta_d \times \frac{D}{E},$$

kur β_a – aktīvu beta koeficients;

[3] https://www.berec.europa.eu/en/document-categories/berec/reports/berec-report-on-wacc-parameter-calculations-according-to-the-european-commissions-wacc-notice-wacc-parameters-report-2022

g – aizņemtā kapitāla īpatsvars kopējā kapitālā (attiecīgi g = D/(E+D));

β_d – aizņemšanās beta koeficients;

D/E – aizņemtā un pašu kapitāla attiecība.

12. Atbilstoši Ziņojuma 6.tabulā publicētajai informācijai salīdzināmo komersantu grupas aritmētiskais vidējais aktīvu beta koeficients (β_a) ir 0,41.
13. Atbilstoši Ziņojuma 6.tabulā publicētajai informācijai salīdzināmo komersantu grupas aritmētiskais vidējais aizņemtā kapitāla īpatsvars kopējā kapitālā (D/(E+D)) ir 42,42%. Attiecīgi pašu kapitāla īpatsvars kopējā kapitālā (E/(E+D)) ir 57,58%.
14. Atbilstoši Ziņojuma 5.5.sadaļā norādītajam aizņemšanās beta koeficienta (β_d) vērtība ir 0,1.
15. Aizņemtā un pašu kapitāla attiecība ir aprēķināma, dalot aizņemtā kapitāla īpatsvaru kopējā kapitālā ar pašu kapitāla īpatsvaru kopējā kapitālā. Izmantojot šā lēmuma 13.punktā norādītās skaitliskās vērtības, aizņemtā un pašu kapitāla attiecība (D/E) ir 0,74.
16. Izmantojot šā lēmuma 12., 13., 14. un 15.punktā norādītās skaitliskās vērtības un 11.punktā norādīto formulu, vidējais elektronisko sakaru nozares pašu kapitāla beta koeficients (β_e) ir 0,64.
17. Par tirgus riska piemaksu Ziņojumā norādīts, ka kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā izmantojama Eiropas Savienības (turpmāk – ES) aritmētiskā vidējā tirgus riska piemaksa. Atbilstoši Ziņojuma 10.tabulā "ES tirgus riska piemaksa (ģeometriskais un aritmētiskais vidējais)/ES/Eiropas Ekonomiskās zonas tirgus riska piemaksa (ģeometriskais un aritmētiskais vidējais)" publicētajai informācijai tirgus riska piemaksa (ERP) ir 5,70%.
18. Par uzņēmumu ienākuma nodokļa likmi Ziņojuma 7.2.sadaļā norādīts, ka izmantojama attiecīgās dalībvalsts uzņēmumu ienākuma nodokļa likmes vērtība. Saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 3.panta pirmo daļu uzņēmumu ienākuma nodokļa likme (t) ir 20%.
19. Izmantojot šā lēmuma 9., 10., 13., 16., 17. un 18.punktā norādītās rādītāju skaitliskās vērtības, saskaņā ar Metodikas 39.punktu aprēķinātā vidējās svērtās kapitāla atdeves likmes elektronisko sakaru nozarē vērtība ir 3,63%.
20. Regulatora sagatavotais lēmuma projekts tika publicēts Regulatora tīmekļvietnē[4] 2023.gada 29.maijā, lai iepazīstinātu elektronisko sakaru nozares komersantus un citus interesentus ar sagatavoto lēmuma projektu un dotu iespēju izteikt viedokli.
21. Regulators 2023.gada 7.jūnijā e-pastā saņēma precizējošu jautājumu no elektronisko sakaru komersanta sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Tet", reģistrācijas numurs: 40003052786, juridiskā adrese: Dzirnavu iela 105, Rīga, LV-1011 (turpmāk – SIA "Tet"), par to, kura gada izmaksu aprēķināšanai būs piemērojama Regulatora noteiktā kapitāla atdeves likme. Regulators šajā pašā datumā e-pastā sniedza atbildi, norādot, ka noteiktā likme būs piemērojama, aprēķinot 2022.gada izmaksas.
22. Regulators 2023.gada 14.jūnijā saņēma SIA "Tet" iesniegumu Nr.TET-K-23-5901 (turpmāk – Iesniegums) ar izvērstu viedokli par sagatavoto lēmuma projektu, sniedzot arī komentārus un ierosinājumus par kapitāla atdeves likmes aprēķinu. Iesniegumā SIA "Tet" izteica ierosinājumus:

22.1. koriģēt lēmuma projektu, ņemot vērā Iesniegumā izteiktos iebildumus par aprēķinā izmantotajiem datiem, bezriska likmes aprēķināšanu, tirgus riska piemaksu, aizņemšanās riska piemaksu un kapitāla struktūras aprēķināšanu:

[4] https://www.sprk.gov.lv/events/sagatavots-lemuma-projekts-par-kapitala-atdeves-likmi-elektronisko-sakaru-nozare-sprk-aicina

22.1.1. par lēmuma projekta aprēķinā izmantotajiem datiem SIA "Tet" norāda, ka SIA "Tet" ieskatā 2022.gada Ziņojuma dati neatspoguļo būtiskus notikumus un izmaiņas finanšu rādītājos nozarē un tirgos 2022.gada vasarā, rudenī un ziemā, un ierosina 2022.gada likmes aprēķinā ņemt vērā datus par visu 2022.gadu;

22.1.2. par bezriska likmi SIA "Tet" norāda, ka SIA "Tet" ieskatā lēmuma projektā izmantotā aprēķina pieeja balstīta uz iepriekšējo piecu gadu faktiskajiem rādītājiem un Latvijas valsts mainīgās ekonomikas apstākļos varētu nebūt pati piemērotākā kapitāla atdeves rādītāju aprēķinam;

22.1.3. par tirgus riska piemaksu SIA "Tet" norāda, ka lēmuma projekta aprēķinā izmantots ES valstu vidējais rādītājs ilgtermiņā 5,70%. Pēc SIA "Tet" novērtējuma tirgus riska piemaksa, ietverot specifisko Latvijas valsts tirgus riska piemaksu, ir 8,01%;

22.1.4. par aizņemšanās riska piemaksu SIA "Tet" norāda, ka lēmuma projekta aprēķinā izmantota vidējā iepriekšējo piecu gadu atsevišķu lielo Rietumeiropas telekomunikācijas uzņēmumu izlases aizņemšanās riska piemaksa un, pieskaitot tai bezriska likmi, iegūtās aizņemšanās izmaksas neatspoguļo visu 2022.gada situāciju un noteikti neatspoguļo 2023.gadā tirgū pastāvošās likmes;

22.1.5. par kapitāla struktūras aprēķinu SIA "Tet" norāda, ka lēmuma projektā izmantotais Eiropas telekomunikāciju nozares vidējais pašu kapitāla īpatsvars 58% un aizņemtā kapitāla īpatsvars 42%, kas balstīts uz telekomunikāciju uzņēmumu izlasi, būtiski atšķiras no faktiskās SIA "Tet" kapitāla struktūras.

22.2. noteikt, ka attiecīgā kapitāla atdeves finansēšanas likme paredzēta 2022.gadam;

22.3. likmes apmēra noteikšanā ņemt vērā visa 2022.gada datus (attiecīgi izmantojot vidējos rādītājus no 2022.gada janvāra līdz decembrim);

22.4. kapitāla atdeves finansēšanas likmi nākamajam periodam noteikt, balstoties uz attiecīgajam periodam attiecināmajiem vai aktuālajiem datiem.

23. 2023.gada 15.jūnijā attālināti tiešsaistes režīmā ar lietojumprogrammas "Microsoft Teams Meeting" nodrošinājumu notika Regulatora padomes sēde, kurā piedalījās arī SIA "Tet" pārstāvji un uzturēja Iesniegumā izteikto viedokli par kapitāla atdeves likmes aprēķinu.

24. Saistībā ar Iesniegumā norādīto un šā lēmuma 22.1.1. un 22.3.apakšpunktā minēto par 2022.gada datu izmantošanu kapitāla atdeves likmes aprēķināšanai Regulators paskaidro, ka Metodikas 39.punkts skaidri noteic, ka Regulators, aprēķinot kapitāla atdeves likmi, ievēro BEREC publicēto ziņojumu par kapitāla atdeves likmes parametru aprēķiniem. BEREC Ziņojumus publicē regulāri katru gadu jūnijā. Tādējādi Regulatoram ir saistošas BEREC Ziņojumos ietvertās norādes un sniegtie dati.

Turklāt kapitāla atdeves likme praksē ierasti tiek aprēķināta, balstoties uz vēsturiskiem datiem, tomēr tās piemērošana ir vērsta uz nākotni. Līdz ar to kapitāla atdeves likme, kas aprēķināta, izmantojot 2022.gada jūnija Ziņojumā publicētos datus, ir piemērojama kapitāla finansēšanas izmaksu aprēķinam par 2022.gadu. Savukārt 2023.gada Ziņojuma dati iekļauj periodu ārpus 2022.gada, līdz ar to piemērot 2022.gada izmaksu aprēķinam uz 2023.gada datiem balstītu kapitāla atdeves likmi nav korekti.

25. Par lēmuma 22.1.2.apakšpunktā minēto Regulators paskaidro, ka kapitāla atdeves likmes aprēķinā ievēro Ziņojumā ietverto metodoloģiju. Šī metodoloģija ir izstrādāta saskaņā ar Eiropas Komisijas paziņojumu par kapitāla cenas aprēķināšanu mantotajai infrastruktūrai saistībā ar valstu paziņojumu ES elektronisko sakaru nozarē pārskatīšanu, ko veic

Komisija[5] (turpmāk – Paziņojums). Paziņojuma mērķis ir nodrošināt konsekventas regulatīvās prakses izveidi un regulējuma konsekventu piemērošanu, tostarp uzlabot kapitāla atdeves likmes aprēķinu konsekvenci visā ES. Paziņojuma 27.punktā Eiropas Komisija norāda, ka piecu gadu perioda izmantošana nodrošina pareizo līdzsvaru starp prognozējamību un efektivitāti, savukārt 34.punktā norāda, ka savas valsts obligāciju izmantošana apvienojumā ar konsekventu metodiku nodrošina, ka bezriska likmes atšķirības atspoguļo finansēšanas nosacījumu faktiskās atšķirības dalībvalstīs.

26. Par lēmuma 22.1.3.apakšpunktā minēto Regulators paskaidro, ka vidējā aritmētiskā ES valstu tirgus riska piemaksa izmantota saskaņā ar Ziņojumā un Eiropas Komisijas Paziņojumā izstrādāto metodoloģiju. Paziņojuma 38.punktā Eiropas Komisija norāda, ka ES mēroga tirgus riska piemaksa atbilst empīriskajiem pierādījumiem par to, ka finanšu tirgi ES kļūst aizvien integrētāki, un tāpēc valstu tirgus riska piemaksas konverģē, līdz ar to ir piemēroti izmantot vienotu ES mēroga tirgus riska piemaksu.
27. Par lēmuma 22.1.4.apakšpunktā minēto Regulators paskaidro, ka piecu gadu vidējā salīdzināmo komersantu izlases aizņemšanās riska piemaksa aprēķinā izmantota saskaņā ar Ziņojumā un Paziņojumā izstrādāto metodoloģiju.
28. Par lēmuma 22.1.5.apakšpunktā minēto Regulators paskaidro, ka vidējā salīdzināmo komersantu izlases kapitāla struktūra aprēķinā izmantota, lai noteiktu nozares vidējo, optimālo kapitāla struktūru un aprēķinātu vidējo svērto kapitāla atdeves likmi elektronisko sakaru nozarei. Regulatora ieskatā šāds aprēķins ļauj piemērot elektronisko sakaru nozarei noteikto likmi gan saskaņā ar Metodiku, lai aprēķinātu modelētā komersanta kapitāla izmaksas, gan saskaņā ar Regulatora 2022.gada 4.augusta lēmumu Nr.1/7 "Tarifu aprēķināšanas un izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodika elektronisko sakaru nozarē", lai elektronisko sakaru komersants ar būtisku ietekmi tirgū aprēķinātu kapitāla finansēšanas izmaksas.
29. Vienlaikus Regulators atbalsta lēmuma 22.2.apakšpunktā norādīto un SIA "Tet" Iesniegumā izteikto priekšlikumu šajā lēmumā noteikt, ka aprēķinātā kapitāla atdeves likme paredzēta 2022.gada kapitāla finansēšanas izmaksu aprēķināšanai.

    Ņemot vērā, ka Regulatora aprēķinātā kapitāla atdeves likme nepieciešama, lai komersants ar būtisku ietekmi tirgū varētu aprēķināt kapitāla finansēšanas izmaksas, kas saskaņā ar Regulatora 2022.gada 4.augusta lēmuma Nr.1/7 "Tarifu aprēķināšanas un izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodika elektronisko sakaru nozarē" 1.3.punktu ir jāiekļauj Regulatoram iesniedzamajā ziņojumā par izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas atbilstību izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmai par iepriekšējo pārskata gadu, aprēķinātā kapitāla atdeves likme ir piemērojama 2022.gada kapitāla finansēšanas izmaksu aprēķinam.
30. Lēmums nodrošinās Cenu starpības pietiekamības regulēšanas funkcijas nepārtrauktību pārejas periodā no Metodikas apstiprināšanas brīža līdz šā lēmuma pieņemšanai.
31. Par lēmuma 22.4.apakšpunktā minēto Regulators informē, ka 2023.gada kapitāla finansēšanas izmaksu aprēķinam piemērojamās kapitāla atdeves likmes aprēķinā tiks izmantotas 2023.gada 13.jūnijā publicētajā BEREC 2023.gada Ziņojumā[6] iekļautās vērtības, tādējādi tās būs atbilstošas aktuālajiem datiem.

---

[5] Eiropas Komisijas paziņojums par kapitāla cenas aprēķināšanu mantotajai infrastruktūrai saistībā ar valstu paziņojumu ES elektronisko sakaru nozarē pārskatīšanu, ko veic Komisija (Dokuments attiecas uz EEZ) (2019/C 375/01) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019XC1106(01)

[6] https://www.berec.europa.eu/en/document-categories/berec/reports/berec-report-on-wacc-parameter-calculations-according-to-the-european-commissions-wacc-notice-of-6th-november-2019-wacc-parameters-report-2023

Saskaņā ar Regulatora 2022.gada 15.septembra lēmuma Nr.1/25 "Pietiekamas cenu starpības aprēķināšanas metodika elektronisko sakaru nozarē" 39.punktu, pamatojoties uz likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 1.pantu, 5.pantu, 9.panta pirmās daļas 1.punktu un otro daļu, Elektronisko sakaru likuma 9.panta otro daļu, 84.panta trešo un septīto daļu, kā arī Administratīvā procesa likuma 55.panta 2.punktu un 63.panta pirmās daļas 1.punktu,

padome nolemj:

1. noteikt kapitāla atdeves likmi nominālā izteiksmē elektronisko sakaru nozarē 3,63%;
2. noteikt, ka šā lēmuma lemjošās daļas 1.punktā noteikto kapitāla atdeves likmi komersants piemēro, aprēķinot kapitāla finansēšanas izmaksas par 2022.gadu.

Lēmums stājas spēkā ar tā parakstīšanas dienu.

Šo administratīvo aktu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no dienas, kad ieinteresētā persona uzzina vai tai vajadzēja uzzināt par pieņemto administratīvo aktu.

Priekšsēdētāja A. Ozola

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU